

Conselleria d'Agricultura, Medi Ambient, Canvi Climàtic i Desenvolupament Rural

RESOLUCIÓ de 29 de març de 2016, del director general d'Agricultura, Ramaderia i Pesca, per la qual es modifiquen les normes per a la producció integrada en cítrics, en l'àmbit de la Comunitat Valenciana. [2016/2714]

La norma tècnica vigent sobre producció integrada de cítrics a la Comunitat Valenciana va ser establida per la Resolució de 29 d'abril de 2014, del director general de Producció Agrària i Ramaderia. Aquesta reglamentació preveu totes les pràctiques que es realitzen en el cultiu, incloent-hi tant els fitosanitaris permesos en el control de plagues i malalties, com els requisits que han de complir els equips d'aplicació d'aquests.

Aquesta norma tècnica compleix, en general, els requisits exigits en el Reial Decret 1201/2002, de 20 de novembre, pel qual es regula la producció integrada de productes agrícoles, en especial les disposicions dels articles 3 a 8, i en els annexos, on s'estableixen les exigències comunes o mínimes de la producció integrada.

El 29 de juliol de 2014 es va publicar el Decret 124/2014, de 25 de juliol, del Consell, pel qual es regulen les inspeccions periòdiques dels equips d'aplicació de productes fitosanitaris, d'acord amb el Reial Decret 1702/11, de 18 de novembre, d'inspeccions periòdiques dels equips d'aplicació de productes fitosanitaris.

A fi d'adequar la reglamentació de producció integrada al decret de Consell esmentat, així com actualitzar la llista de productes fitosanitaris permesos, i atés el que disposa l'Ordre 44/2010, de 14 de desembre, de la Conselleria d'Agricultura, Pesca i Alimentació, sobre reglamentació de les produccions obtingudes per tècniques d'agricultura integrada, que faculta el director general competent en matèria de sanitat vegetal per a dictar els actes, resolucions i instruccions necessàries per a l'aplicació del que s'ha disposat en l'ordre esmentada, resolc:

Modificar la Resolució de 29 d'abril de 2014, per la qual s'estableixen les normes per a la producció integrada de cítrics a la Comunitat Valenciana de la manera següent:

Primer

Se substitueix la norma estricta o prohibició de la pràctica de maquinària d'aplicació, que queda redactada de la manera següent:

«La maquinària utilitzada en l'aplicació de productes fitosanitaris, herbicides, adobaments foliaris, etc., haurà d'estar en un estat de funcionament adequat, la qual cosa permetrà elevar l'eficàcia de la seua utilització i, per tant, disminuirà els efectes contaminants que provoquen les pèrdues incontrolades, amb un sensible estalvi econòmic.

Només podran ser utilitzats, per a la producció integrada, els equips de tractament revisats per qualsevol estació d'inspecció tècnica d'equips d'aplicació de fitosanitaris (ITEAF), autoritzada segons el Reial Decret 1702/2011, de 18 de novembre, d'inspeccions periòdiques dels equips d'aplicació de productes fitosanitaris, i el Decret 124/2014, de 25 de juliol, del Consell, pel qual es regulen les inspeccions periòdiques dels equips d'aplicació de productes fitosanitaris.

La maquinària d'aplicació de productes fitosanitaris s'haurà de sotmetre a una revisió per l'organisme competent amb la freqüència indicada en el Decret 124/2014, del Consell, que en l'actualitat és de cinc anys per a la primera revisió en tots els equips nous, adquirits a partir del 10 de desembre de 2011, i de tres anys, per a les inspeccions posteriors. Només en el cas que l'equip siga declarat apte, podrà continuar utilitzant-se per als tractaments de producció integrada, i serà degudament identificat per a aquests efectes.

Quan s'utilitzen polvoritzadors hidràulics amb disparadors d'acció manual, aquests hauran de ser regulables en cabal i angle de con d'eixida.

El responsable dels tractaments i els aplicadors hauran d'estar en possessió del carnet de manipulador de plaguicides d'ús fitosanitari corresponent.

Conselleria de Agricultura, Medio Ambiente, Cambio Climático y Desarrollo Rural

RESOLUCIÓN de 29 de marzo de 2016, del director general de Agricultura, Ganadería y Pesca, por la que se modifican las normas para la producción integrada en cítricos, en el ámbito de la Comunitat Valenciana. [2016/2714]

La norma tècnica vigent sobre producció integrada de cítrics en la Comunitat Valenciana fue establecida por la Resolució de 29 de abril de 2014, del director general de Producció Agraria y Ganadería. Esta reglamentación contempla todas las prácticas que se realizan en el cultivo, incluyendo tanto los fitosanitarios permitidos en el control de plagas y enfermedades, como los requisitos que deben cumplir los equipos de aplicación de los mismos.

Esta norma tècnica cumple, en general, con los requisitos exigidos en el Real Decreto 1201/2002, de 20 de noviembre, por el que se regula la producción integrada de productos agrícolas, en especial en lo dispuesto en los artículos 3 a 8 y en los anexos, donde se establecen las exigencias comunes o mínimas de la producción integrada.

El 29 de julio de 2014 se publicó el Decreto 124/2014, de 25 de julio, del Consell, por el que se regulan las inspecciones periódicas de los equipos de aplicación de productos fitosanitarios, de acuerdo con el Real Decreto 1702/11, de 18 de noviembre, de inspecciones periódicas de los equipos de aplicación de productos fitosanitarios.

Con el fin de adecuar la reglamentación de producción integrada al citado decreto del Consell, así como actualizar la lista de productos fitosanitarios permitidos y considerando lo dispuesto en la Orden 44/2010, de 14 de diciembre, de la Conselleria de Agricultura, Pesca y Alimentación, sobre reglamentación de las producciones obtenidas por técnicas de agricultura integrada, que faculta al director general competente en materia de sanidad vegetal para dictar los actos, resoluciones e instrucciones necesarias para la aplicación de lo dispuesto en dicha orden, resuelvo:

Modificar la Resolució de 29 de abril de 2014 por la que se establecen las normas para la producción integrada de cítrics en la Comunitat Valenciana de la siguiente manera:

Primero

Se sustituye la norma estricta o prohibición de la práctica maquinaria de aplicación, que queda redactada de la siguiente forma:

«La maquinaria utilizada en la aplicación de productos fitosanitarios, herbicidas, abonados foliares, etc., deberá encontrarse en un adecuado estado de funcionamiento, lo que permitirá elevar la eficacia de su utilización, y por tanto, disminuirá los efectos contaminantes que provocan las pérdidas incontroladas, con un sensible ahorro económico.

Sólo podrán ser utilizados, para la producción integrada, los equipos de tratamiento revisados por cualquier Estación de Inspección Técnica de Equipos de Aplicación de Fitosanitarios (ITEAF) autorizada según el Real Decreto 1702/2011, de 18 de noviembre, de inspecciones periódicas de los equipos de aplicación de productos fitosanitarios y el Decreto 124/2014, de 25 de julio, del Consell, por el que se regulan las inspecciones periódicas de los equipos de aplicación de productos fitosanitarios.

La maquinaria de aplicación de productos fitosanitarios deberá someterse a una revisión por el organismo competente con la frecuencia indicada en el Decreto 124/2014 del Consell, que en la actualidad es de cinco años para la primera revisión en todos los equipos nuevos, adquiridos a partir del 10 de diciembre de 2011 y de tres años para las inspecciones posteriores. Sólo en el caso de que el equipo sea declarado apto, podrá seguir empleándose para los tratamientos de producción integrada, para cuyos efectos será debidamente identificado.

Cuando se utilicen pulverizadores hidràulics amb disparadors de acció manual, estos deberán ser regulables en caudal y ángulo de cono de salida.

El responsable de los tratamientos y los aplicadores deberán estar en posesión del carnet de manipulador de plaguicides de uso fitosanitario correspondiente.

No hauran d'efectuar-se tractaments quan la velocitat del vent supere els 15 km/h. La temperatura màxima durant el tractament no superarà els 28°C i la HR mínima serà del 40 %.

El sistema de càrrega dels dipòsits i el seu transport no ha de permetre abocaments de cap tipus a les séquies, canals, camins, etc.»

Segon

Se substitueix l'annex XVIII per l'adjunt.

Tercer

Aquesta resolució entrarà en vigor als 15 dies de la seua publicació.

València, 29 de març de 2016.– El director general d'Agricultura, Ramaderia i Pesca: Rogelio Llanes Ribas.

No deberán efectuarse tratamientos cuando la velocidad del viento supere los 15 km/h. La temperatura máxima durante el tratamiento no superará los 28°C y la HR mínima será del 40 %.

El sistema de carga de los depósitos y su transporte no debe permitir vertidos de ningún tipo a las acequias, canales, caminos, etc.»

Segundo

Se sustituye el anexo XVIII por el adjunto.

Tercero

Esta resolución entrará en vigor a los 15 días de su publicación

Valencia, 29 de marzo de 2016.– El director general de Agricultura, Ganadería y Pesca: Rogelio Llanes Ribas.

Insectes i àcars

Àcar dels berrons del limoner (*Acerya sheldoni*)

Nombre d'unitats que es mostrejaran	Agents biològics	Recomanacions	Època crítica	Matèries actives
De cada arbre s'observen quatre brots de la brotada anterior, determinant la presència de brots afectats.	<i>Lindars i/o criteris mínims d'intervenció</i> En la brotada de primavera, abans que els brots arriben a 5 cm, 20 % de brots afectats. A l'estiu, abans de la brotada d'agost, 20 % de brots afectats.		Brotada de primavera. Estiu abans de la brotada d'agost.	Abamectina (1), (3), (4), (5) Oli parafínic (79 %)

Aranya bruna dels cítrics (*Panonychus citri*)

Nombre d'unitats que es mostrejaran	Agents biològics	Recomanacions	Època crítica	Matèries actives
Observació de formes mòbils de <i>P. citri</i> en 100 fulles de l'última brotada que estiguen completament desenvolupades, preses a l'atzar en un itinerari representatiu de la parcel·la (2 fulles/ arbre). Observació de fitoseïds en 50 fulles adultes preses de l'interior dels mateixos arbres (1 fulla/arbre).	<i>Lindars i/o criteris mínims d'intervenció</i> No tracteu quan hi haja més d'un 30 % de fulles amb fitoseïds. Si hi ha menys del 30 % quan: – Hi haja més del 20 % de fulles ocupades per <i>P. citri</i> (època crítica: agost-octubre). – Més del 80 % de fulles amb <i>P. citri</i> (la resta de l'any).	Tracteu només els focus.	Final d'estiu.	Abamectina (1), (3), (4), (5) Oli parafínic (79 %) Clofentezin Etoxazol (1), (4) Fenpiroximat (4) Hexitiazox Spirodiclofen Tebufenpirad (4)

Aranya groga tacada (*Tetranychus urticae*)

Nombre d'unitats que es mostrejaran	Agents biològics	Recomanacions	Època crítica	Matèries actives
De cada arbre s'observen 4 fulles madures d'última brotada i/o 4 fruits, determinant la presència de formes mòbils de <i>T. urticae</i> i fitoseïds.	<i>Lindars i/o criteris mínims d'intervenció</i> 7 % de fulles amb formes mòbils o 2 % de fruits amb formes mòbils en el verol.	Tracteu només els focus.	Maig-octubre (fulles). Estiu (fruits).	Abamectina (1), (3), (4), (5) Oli parafínic (79 %) Clofentezin Etoxazol (1), (4) Fenpiroximat (4) Hexitiazox Spirodiclofen Tebufenpirad (4)

Àcar oriental (*Eutetranychus orientalis* – *Eutetranychus banksi*)

Nombre d'unitats que es mostrejaran	Agents biològics	Recomanacions	Època crítica	Matèries actives
De cada arbre s'observen 4 fulles madures d'última brotada determinant la presència de formes mòbils de <i>E. orientalis</i> , <i>E. banksi</i> i fitoseïds.	<i>Lindars i/o criteris mínims d'intervenció</i> 80 % de fulles ocupades amb formes mòbils	Tracteu només els focus.	Maig-octubre (fulles). Estiu (fruits).	Oli parafínic (79 %) Clofentezin Etoxazol (1), (4) Fenpiroximat (4) Hexitiazox Piridaben Spirodiclofen Tebufenpirad (4)

Poll roig de Califòrnia (*Aonidiella aurantii*)

<i>Nombre d'unitats que es mostrejaran</i>	<i>Agents biològics</i>	<i>Recomanacions</i>	<i>Època crítica</i>	<i>Matèries actives</i>
De cada arbre s'observen 10 fruits, 8 exteriors i 2 interiors, determinant el percentatge de fruits afectats (més de 3 individus per fruit). Iniciar els comptatges en fruit en camp, tenint en compte la integral tèrmica i les captures en trampes sexuals.	<i>Lindars i/o criteris mínims d'intervenció</i> 2 % de fruit atacat en collita anterior tracteu en la primera generació el màxim de formes sensibles. 2 % de plaga en collita pendent tracteu en segona generació el màxim de formes sensibles. Observeu en el període de recol·lecció 200 fruits a l'atzar, controlant el percentatge de fruits afectats.	Poda d'aeració.	Primera generació: maig. Segona generació: agost.	Oli parafínic (72, 79, 83) Clorpirifòs (2), (4) Metil clorpirifòs (4) Piriproxi-fèn (3), (12), (13) Rescalure (18) Spirotetramat (17)

Poll blanc (*Aspidiotus nerii*) (Llimera)

<i>Nombre d'unitats que es mostrejaran</i>	<i>Agents biològics</i>	<i>Recomanacions</i>	<i>Època crítica</i>	<i>Matèries actives</i>
Observació en el moment de la recol·lecció de 200 fruits a l'atzar, controlant el percentatge de fruits afectats. En les èpoques crítiques s'efectuaran mostres periòdiques per a determinar el màxim de formes sensibles.	<i>Lindars i/o criteris mínims d'intervenció</i> Si s'observa més del 2 % de fruit atacat collita anterior, tracteu el màxim de formes sensibles en primera generació. Si en collita pendent s'observa més d'un 2 % de fruit atacat tracteu el màxim de fruits sensibles en segona generació.	Poda d'aeració.	Primera generació: abril-maig. Segona generació: juliol.	Oli parafínic (72, 79, 83) Clorpirifòs (2), (4) Metil clorpirifòs (4) Piriproxi-fèn (3), (12), (13) Spirotetramat (17)

Serpets (*Cornuaspis beckii*, *Cornuaspis gloverii*)

<i>Nombre d'unitats que es mostrejaran</i>	<i>Agents biològics</i>	<i>Recomanacions</i>	<i>Època crítica</i>	<i>Matèries actives</i>
Observació en el moment de la recol·lecció de 200 fruits a l'atzar, controlant el percentatge de fruits afectats. En les èpoques crítiques s'efectuaran mostres periòdiques per a determinar el màxim de formes sensibles. Inmediatament abans del màxim de formes sensibles de segona generació, observació del percentatge d'infestació en fruits (200 fruits a l'atzar en 50 arbres, 4 fruits/arbre).	<i>Lindars i/o criteris mínims d'intervenció</i> Si s'observa més d'un 2 % de fruit atacat en collita anterior, tracteu el màxim de formes sensibles de primera generació. Si en collita pendent en segona generació s'observa presència de plaga en més del 2 % dels fruits, tracteu en segona generació, amb oli el màxim de formes sensibles.	Poda d'aeració abans del tractament de primera generació.	1.ª generació: final de maig a mitjan juny. segona generació: final d'agost a mitjan setembre.	Oli parafínic (72, 79, 83) Clorpirifòs (2), (4) Metil clorpirifòs (4) Piriproxi-fèn (3), (12), (13)

Poll gris (*Parlatoria pergandei*)

<i>Nombre d'unitats que es mostrejaran</i>	<i>Agents biològics</i>	<i>Recomanacions</i>	<i>Època crítica</i>	<i>Matèries actives</i>
Observació en el moment de la recol·lecció de 200 fruits a l'atzar, controlant el percentatge de fruits afectats. En les èpoques crítiques s'efectuaran mostres periòdiques per a determinar el màxim de formes sensibles. Inmediatament abans del màxim de formes sensibles de segona generació observació del percentatge d'infestació en fruits (200 fruits a l'atzar en 50 arbres, 4 fruits/arbre).	<i>Lindars i/o criteris mínims d'intervenció</i> Si s'observa més d'un 2 % de fruit atacat en collita anterior tracteu el màxim de formes sensibles de primera generació. Si en collita pendent en segona generació s'observa presència de plaga en més del 2 % dels fruits, tracteu en segona generació, amb oli el màxim de formes sensibles.	Poda d'aeració.	1.ª generació: final de maig a mitjan juny. Segona generació: final d'agost a mitjan setembre.	Oli parafínic (72, 79, 83) Clorpirifòs (2), (4) Metil clorpirifòs (4) Piriproxi-fèn (3), (12), (13) Spirotetramat (17)

Caparretes (*Saissetia oleae*, *Ceroplastes sinensis*, *Ceroplastes floridensis*,...)

<i>Nombre d'unitats que es mostrejaran</i>	<i>Agents biològics</i>	<i>Recomanacions</i>	<i>Època crítica</i>	<i>Matèries actives</i>
<p><i>Llindars i/o criteris mínims d'intervenció</i></p> <p>Es tractarà amb preferència en la primera generació, fins a l'estat L3, quan se sobrepassen 3 larves/branca.</p> <p>En segona generació quan s'arriba el 100 % d'ous avivats, amb el mateix llindar anterior.</p>	<p><i>Chilocorus bipustulatus</i></p> <p><i>Coccophagus scutellaris</i></p> <p><i>Coccophagus lycimnia</i></p> <p><i>Metaphycus</i> sp.</p> <p><i>Scutellista cyanea</i></p>	<p>Poda d'aeració.</p> <p>Compteu femelles adultes vives (color negre brillant) que tinguen l'interior blanc (100 % de coris buits).</p>	<p>Primera generació: febrer-març.</p> <p>Segona generació: juliol-agost.</p>	<p>Oli parafínic (72, 79, 83)</p> <p>Metil clorpirifòs (4)</p> <p>Piriproxi-fèn (3), (12), (13)</p>

Cotonet del taronger (*Planococcus citri*)

<i>Nombre d'unitats que es mostrejaran</i>	<i>Agents biològics</i>	<i>Recomanacions</i>	<i>Època crítica</i>	<i>Matèries actives</i>
<p><i>Llindars i/o criteris mínims d'intervenció</i></p> <p>Utilitzeu el control biològic per solta de fauna útil a maig-juny. Si no és prou recórrer al control químic quan, a partir del verol, se sobrepassa el 10 % de fruits atacats.</p>	<p><i>Cryptolaemus montrouzieri</i></p> <p><i>Leptomastix</i> sp.</p> <p><i>Leptomastixidea abnormis</i></p> <p><i>Scymnus</i> sp.</p> <p><i>Anagyrus pseudococci</i></p>	<p>Controlen els nivells de formigues.</p>	<p>Maig-octubre.</p>	<p>Oli parafínic (72, 79, 83 i 85 %)</p> <p>Clorpirifòs (2), (4)</p> <p>Metil clorpirifòs (4), (14)</p> <p>Spirotetramat (17)</p>

Cotxinilla acanalada (*Icerya purchasi*)

<i>Nombre d'unitats que es mostrejaran</i>	<i>Agents biològics</i>	<i>Recomanacions</i>	<i>Època crítica</i>	<i>Matèries actives</i>
<p><i>Llindars i/o criteris mínims d'intervenció</i></p> <p>No s'aconsella aplicació química.</p>	<p><i>Rodolia cardinalis</i></p>	<p>Afavoriu la presència de <i>Rodolia cardinalis</i>.</p>		

Pugons (*Aphis spiraeola*, *Aphis gossypii*, *Myzus persicae*, *Toxoptera aurantii*)

<i>Nombre d'unitats que es mostrejaran</i>	<i>Agents biològics</i>	<i>Recomanacions</i>	<i>Època crítica</i>	<i>Matèries actives</i>
<p>Observeu 100 brots tendres en 50 arbres (2 brots/arbre) anotant els brots atacats.</p> <p>Mètode: percentatge de brots afectats.</p>	<p><i>Afididos</i></p> <p><i>Aphidoletes</i> sp.</p> <p><i>Chrysopa septempunctata</i></p> <p><i>Coccinèl·lids</i></p> <p><i>Crysoperla mata</i></p> <p><i>Entomophthora</i> sp.</p> <p><i>Lysiphlebus testaceipes</i></p> <p><i>Sirfids</i></p>	<p>Tracteu només els focus.</p>	<p><i>Època crítica</i></p> <p>Des de meitat d'abril fins mitjan de juny (brotada de primavera).</p> <p>A vegades en brotada de tardor (setembre-octubre).</p>	<p><i>Matèries actives</i></p> <p>Acetamiprid</p> <p>Clorpirifòs (2) i (4) (<i>Toxoptera aurantii</i>)</p> <p>Dimetoato (16)</p> <p>Metil-clorpirifòs (4), (14)</p> <p>Pimetrozina</p> <p>Pirimicarb (<i>Aphis spiraeola</i>)</p> <p>Spirotetramat (17)</p> <p>Tiametoxam</p>

Mosca blanca dels cítrics (*Alleeurothrixus floccosus*)

<i>Nombre d'unitats que es mostrejaran</i>	<i>Agents biològics</i>	<i>Recomanacions</i>	<i>Època crítica</i>	<i>Matèries actives</i>
<p>Observeu en brots el nivell de població i la presència de parasitisme. De cada arbre s'observen 4 brots nous.</p>	<p><i>Caixç noacki</i></p> <p><i>Amitus spiniferus</i></p> <p><i>Chrysopa</i> sp.</p>	<p>Introducció de brots procedents d'hortos amb elevada taxa de parasitisme.</p> <p>Tracteu només els focus.</p>	<p>Brotades d'estiu i tardor.</p>	<p>Oli parafínic (72, 83 i 85 %)</p> <p>Acetamiprid</p> <p>Piridaben</p> <p>Spirotetramat (17)</p>

Minadora dels cítrics (*Phyllocnistis citrella*)

Nombre d'unitats que es mostrejaran Observació de brots receptius atacats (100 brots en 50 arbres, 2 brots/arbre)	Lindars i/o criteris mínims d'intervenció No realitzeu aplicacions químiques en arbres en plena producció. En plançons i empelts, aplicació a partir de la segona brotada, quan s'observe la seua presència. Aplicació en brots entre 3-5 cm.	Agents biològics <i>Agelaius citricola</i> <i>Cirrospilus</i> sp. <i>Citrostichus phyllocnistoides</i> <i>Phigalio</i> sp. <i>Quadrastichus</i> sp. <i>Semiallacher petiolatus</i>	Recomanacions	Època crítica Brotades d'estiu i tardor.	Matèries actives Abamectina (3), (4), (5), (6) Acetamiprid (6) Azadiractina (6), (7) Clorantaniiprol (19) Diflubenzuron (6) Hexitiazox (6) Imidacloprid(6), (7), (8) Tiametoxam (6)
---	--	---	----------------------	--	--

Tisanòpters (trips)

Nombre d'unitats que es mostrejaran Observeu la presència d'adults en flors. A partir del quallat de fruits, observeu setmanalment els fruits acabats de quallar, mireu a sota i al voltant del calze i anoteu fruits amb presència de larves	Lindars i/o criteris mínims d'intervenció Tracteu quan hi haja fruits quallats amb presència de larves	Agents biològics	Recomanacions Control·leu especialment en horts de taronges, pomelos, llimes i híbrids	Època crítica Realitzeu el control fins a final del mes de juny	Matèries actives Metil clorpirifòs (4), (14)
---	--	-------------------------	--	---	--

Tinya de la llimera (*Prays citri*)

Nombre d'unitats que es mostrejaran Seguiment de vols amb feromones sexuals i observació de la fenologia i grau d'atac en flors i fruits. S'observaran almenys dos elements florals o fruits per orientació amb un mínim de 200 elements en total.	Lindars i/o criteris mínims d'intervenció Primer tractament: >50 % de flor oberta en floració important. >10 % de capolls i elements florals amb posada i/o >5 % d'elements florals o fruits amb larves vives. Repetiu el tractament als 7 dies si es tracta amb <i>Bacillus thuringiensis</i> . Tractaments posteriors: elements florals amb larva viva amb un 5 %.	Agents biològics	Recomanacions	Època crítica	Matèries actives Bacillus thuringiensis var. Kurstaki Clorpirifòs (2), (4) Metil clorpirifòs (4), (14)
---	--	-------------------------	----------------------	----------------------	--

Mosca de la fruita (*Ceratitis capitata*)

Nombre d'unitats que es mostrejaran Meseu el nivell de població per mitjà de trampes alimentàries i sexuals. Observació dels primers fruits picats. De cada arbre s'observaran 8 fruits de grandària definitiva.	Lindars i/o criteris mínims d'intervenció Captures en parany alimentaris de més de 0,5 mosques/caçamosques/dia, abans del verol, i/o presència de fruita picada. Vigilar especialment les varietats extraprimenques i les tardanes al final de campanya.	Agents biològics	Recomanacions Eliminació de fruita picada en el sòl. Control de fruiters hostes als voltants. Captures massives amb trampes autoesterilitzants, alimentàries, de feromones i cromotòpiques de color groc. Solta de mascles estèrils.	Època crítica Immediatament abans del verol (setembre-desembre, o abril-maig).	Matèries actives Spinosad (R) (11) Trampes de captura massiva (R) Trampes esterilitzants (R) Etofenprox (15) Lambda cihalotrin (15) Metil-clorpirifòs (4), (14)
---	--	-------------------------	---	--	--

Formigues

<i>Nombre d'unitats que es mostrejaran</i>	<i>Llindars i/o criteris mínims d'intervenció</i>	<i>Agents biològics</i>	<i>Recomanacions</i>	<i>Època crítica</i>	<i>Matèries actives</i>
Presència de formigues en el tronc de l'arbre i formiguers al voltant.	Actueu contra elles només en el cas que existisquen plagues el control biològic de les quals pugua veure's compromés.		Barreres de protecció en tronc. Control de plagues que segreguen melassa.		

Caragols i bavoses

<i>Nombre d'unitats que es mostrejaran</i>	<i>Llindars i/o criteris mínims d'intervenció</i>	<i>Agents biològics</i>	<i>Recomanacions</i>	<i>Època crítica</i>	<i>Matèries actives</i>
Observeu la seua presència.	Presència en condicions meteorològiques favorables i amb nivells elevats de plaga.		Empreu els productes en forma d'encebells.		Fosfat fèrric (9) Metaldehid (9)

Fongs

Aigallit dels cítrics (*Phytophthora* sp.)

<i>Nombre d'unitats que es mostrejaran</i>	<i>Llindars i/o criteris mínims d'intervenció</i>	<i>Agents biològics</i>	<i>Recomanacions</i>	<i>Època crítica</i>	<i>Matèries actives</i>
Observació de precipitacions, temperatura i del seu atac en fruits en les parts baixes de l'arbre. De cada arbre s'observen 4 fruits en la part baixa.	En tardors plujoses aplicacions a la meitat inferior de l'arbre dins de les 48 hores després de la pluja o quan es prevegen pluges.		Aïçar branques per encanyissat i mantindre si és possible la coberta vegetal.	Tardor.	Compostos de coure inorgànic Fosetil-AI Metalaxil (10) Metalaxil-M Mancozeb (4)

Podridura del peu del cítrics o gomosi (*Phytophthora* spp.)

<i>Nombre d'unitats que es mostrejaran</i>	<i>Llindars i/o criteris mínims d'intervenció</i>	<i>Agents biològics</i>	<i>Recomanacions</i>	<i>Època crítica</i>	<i>Matèries actives</i>
Observació de lesions en tronc i símptomes en fulles.	Amb presència de símptomes, aplicacions en les èpoques de brotada de primavera i tardor			Primavera i tardor.	Compostos de coure inorgànic Fosetil-AI Metalaxil (10) Metalaxil-M

Alternària (*Alternaria alternata*)

<i>Nombre d'unitats que es mostrejaran</i>	<i>Llindars i/o criteris mínims d'intervenció</i>	<i>Agents biològics</i>	<i>Recomanacions</i>	<i>Època crítica</i>	<i>Matèries actives</i>
Observació de lesions en fulles i fruits, amb temperatura >15°C i humectació. Optim 25°C i 8 hores d'humectació.			Eliminar focus, poda d'aeració i control de la brotada.	Primavera i tardor.	Compostos de coure inorgànic Mancozeb (4)

- (1) Màxim una aplicació a l'any.
- (2) Màxim una aplicació foliar a l'any per parcel·la en llimeres i tarongers, i dos en mandariners.
- (3) Deixeu zones refugi d'un 5 per cent de superfície sense tractar en explotacions de més de cinc hectàrees.
- (4) No utilitzeu a menys de 20 metres de corrents d'aigua.
- (5) No utilitzeu en espais naturals protegits, ni en les seues zones d'influència oficialment declarades.
- (6) Solament en plançons i empeltades.
- (7) Pintat al tronc.
- (8) Rec per goteig.
- (9) Aplicat al sòl.
- (10) Solament en taronger i pomelo.
- (11) Polvorització encebball.
- (12) Solament maig-juny, excepte varietats tardanes pendents de recol·lecció.
- (13) No tracteu si hi ha cotxinilla acanalada o cotonet.
- (14) Solament en llimera, taronger i mandariners.
- (15) Solament en aplicacions localitzades en polvorització encebball per a mosca de la fruitat (*Ceratitis capitata*)
- (16) Solament les formulacions autoritzades, fins a floració i sense collita pendent.
- (17) Màxim dos aplicacions a l'any separades, almenys, 21 dies.
- (18) Solament per mitjà de difusors per a confusió sexual.
- (19) Solament en plançons i màxim dos aplicacions any.
- (20) Solament en taronger i pomelo.

Notes

– Les matèries actives indicades en l'annex XVIII contra cada plaga podran excepcionalment ser utilitzades contra altres plagues, sempre que estiguen registrades contra estes i es respecten les restriccions establides en el reglament de producció integrada.

– En situacions molt excepcionals, poden autoritzar-se altres matèries actives no previstes en esta norma tècnica sempre que estiga registrat el seu ús en el cultiu, siga autoritzat per escrit la seua utilització per a la producció integrada en cítrics per la Direcció General d'Investigació i Tecnologia Agroalimentària, amb les condicions i limitacions que assenyalen l'esmentada autorització.

– El fet que un organisme aparega esmentat en l'annex XVIII no obliga l'operador a realitzar-ne el seguiment. No obstant això, el no-seguiment d'algun d'estos organismes, com que no constituïx plaga en la zona de cultiu, ha d'estar degudament justificat.

– No obstant la previsió de matèries actives admeses en els annexos XVIII i XIX en el cultiu de cítrics, i donades les freqüents renovacions o canvis en les condicions d'ús, el responsable de l'explotació ha de verificar abans del seu ús la vigència de l'autorització del formulat comercial i de l'ús i cultiu per al qual l'haja d'utilitzar, per mitjà de la corresponent consulta en el Registre de Productes Fitosanitaris del Ministeri d'Agricultura, Alimentació i Medi Ambient, adreça web: <http://www.magrama.gob.es/es/agricultura/temas/sanidad-vegetal/productos-fitosanitarios/fitos.asp>.

* * * * *

Insectos y ácaros**Ácaro de las maravillas (*Aceria sheldoni*)**

<i>Núm. de unidades a muestrear</i>	<i>Umbrales y/o criterios mínimos de intervención</i>	<i>Agentes biológicos</i>	<i>Recomendaciones</i>	<i>Época crítica</i>	<i>Materias activas</i>
De cada árbol se observan 4 brotes de la brotación anterior, determinando la presencia de brotes afectados.	En la brotación de primavera, antes de que los brotes alcancen 5 cm, 20 % de brotes afectados. En verano, antes de la brotación de agosto, 20 % de brotes afectados.			Brotación de primavera. Verano antes de la brotación de agosto.	Abamectina (1), (3), (4), (5) Aceite paraafínico (79 %)

Ácaro rojo (*Pantonychus citri*)

<i>Núm. de unidades a muestrear</i>	<i>Umbrales y/o criterios mínimos de intervención</i>	<i>Agentes biológicos</i>	<i>Recomendaciones</i>	<i>Época crítica</i>	<i>Materias activas</i>
Observación de formas móviles de P. citri en 100 hojas de la última brotación que estén completamente desarrolladas, tomadas al azar en un itinerario representativo de la parcela (2 hojas/árbol). Observación de fitoseídos en 50 hojas adultas tomadas del interior de los mismos árboles (1 hoja/árbol).	<i>Umbrales y/o criterios mínimos de intervención</i> No tratar cuando haya más de un 30 % de hojas con fitoseídos. Si hay menos del 30 % tratar cuando: – Haya más del 20 % de hojas ocupadas por P. citri (<i>Época crítica</i> : agosto-octubre). – Más del 80 % de hojas con P. citri (el resto del año).	<i>Agentes biológicos</i> <i>Amblyseius californicus</i> <i>Conwentzia psociformis</i> <i>Euseius stipulatus</i> <i>Phytoseiulus persimilis</i> <i>Stethorus punctillum</i> <i>Typhlodromus phitalatus</i>	Tratar solo los focos.	Final de verano.	Abamectina (1), (3), (4), (5) Aceite paraafínico (79 %) Clofentezin Etoxazol (1), (4) Fenpiroximato (4) Hexitiazox Spirodiclofen Tebufenpirad (4)

Araña roja (*Tetranychus urticae*)

<i>Núm. de unidades a muestrear</i>	<i>Umbrales y/o criterios mínimos de intervención</i>	<i>Agentes biológicos</i>	<i>Recomendaciones</i>	<i>Época crítica</i>	<i>Materias activas</i>
De cada árbol se observan 4 hojas maduras de última brotación y/o 4 frutos, determinando la presencia de formas móviles de T. urticae y fitoseídos.	7 % de hojas con formas móviles o 2 % de frutos con formas móviles en el envero.	<i>Agentes biológicos</i> <i>Neoseiulus californicus</i> <i>Phytoseiulus persimilis</i> <i>Conwentzia psociformis</i> <i>Stethorus punctillum</i>	Tratar solo los focos.	Mayo-octubre (hojas). Verano (frutos).	Abamectina (1), (3), (4), (5) Aceite paraafínico (79 %) Clofentezin Etoxazol (1), (4) Fenpiroximato (4) Hexitiazox Spirodiclofen Tebufenpirad (4)

Ácaro oriental (*Eutetranychus orientalis* – *Eutetranychus banksi*)

<i>Núm. de unidades a muestrear</i>	<i>Umbrales y/o criterios mínimos de intervención</i>	<i>Agentes biológicos</i>	<i>Recomendaciones</i>	<i>Época crítica</i>	<i>Materias activas</i>
De cada árbol se observan 4 hojas maduras de última brotación determinando la presencia de formas móviles de E. orientalis, E. banksi y fitoseídos.	80 % de hojas ocupadas con formas móviles	<i>Agentes biológicos</i> <i>Neoseiulus californicus</i> <i>Euseius stipulatus</i>	Tratar solo los focos.	Mayo-octubre (hojas). Verano (frutos).	Abamectina (1), (3), (4), (5) Clofentezin Etoxazol (1), (4) Fenpiroximato (4) Hexitiazox Piridaben Spirodiclofen Tebufenpirad (4)

Piño rojo de California (*Aonidiella aurantii*)

<i>Núm. de unidades a muestrear</i>	<i>Umbrales y/o criterios mínimos de intervención</i>	<i>Agentes biológicos</i>	<i>Recomendaciones</i>	<i>Época crítica</i>	<i>Materias activas</i>
De cada árbol se observan 10 frutos, 8 exteriores y 2 interiores, determinando el porcentaje de frutos afectados (más de 3 individuos por fruto). Iniciar los conteos en fruta en campo teniendo en cuenta la integral térmica y las capturas en trampas sexuales.	2 % de fruta atacada en cosecha anterior tratar en la 1.ª generación al máximo de formas sensibles. 2 % de plaga en cosecha pendiente tratar en 2.ª generación al máximo de formas sensibles. Observar en el periodo de recolección 200 frutos al azar controlando el % de frutos afectados.	<i>Aphytis melinus</i> <i>Aphytis chrysocephali</i> <i>Aphytis lignanensis</i> <i>Compariella bifasciata</i>	Poda de aireación.	1.ª generación: mayo. 2.ª generación: agosto.	Acete parafinico (72 %, 79 %, 83 %) Clorpirifos (2), (4) Metil clorpirifos (4) Piriproxifen (3), (12), (13) Rescalure (18) Spirotetramat (17)

Piño blanco (*Aspidiotus nerii*) (Limonero)

<i>Núm. de unidades a muestrear</i>	<i>Umbrales y/o criterios mínimos de intervención</i>	<i>Agentes biológicos</i>	<i>Recomendaciones</i>	<i>Época crítica</i>	<i>Materias activas</i>
Observación en el momento de la recolección de 200 frutos, al azar, controlando el % de frutos afectados. En las épocas críticas se efectuarán muestreos periódicos para determinar el máximo de formas sensibles.	Si se observa más del 2 % de fruta atacada cosecha anterior, tratar al máximo de formas sensibles en 1.ª generación. Si en cosecha pendiente se observa más de un 2 % de fruta atacada tratar al máximo de frutas sensibles en 2.ª generación.	<i>Aphytis chilensis</i> <i>Aphytis melinus</i> <i>Aphytis lignanensis</i> <i>Aphytis proclia</i> <i>Aspidiotiphagus citrinus</i> <i>Lindorus lophanthae</i>	Poda de aireación.	1.ª generación: abril-mayo. 2.ª generación: julio.	Acete parafinico (72 %, 79 %, 83 %) Clorpirifos (2), (4) Metil clorpirifos (4) Piriproxifen (3), (12), (13) Spirotetramat (17)

Serpetas (*Cornuaspis beckii*, *Cornuaspis gloverii*)

<i>Núm. de unidades a muestrear</i>	<i>Umbrales y/o criterios mínimos de intervención</i>	<i>Agentes biológicos</i>	<i>Recomendaciones</i>	<i>Época crítica</i>	<i>Materias activas</i>
Observación en el momento de la recolección de 200 frutos, al azar, controlando el % de frutos afectados. En las épocas críticas se efectuarán muestreos periódicos para determinar el máximo de formas sensibles. Inmediatamente antes del máximo de formas sensibles de 2.ª generación, observación del % de infestación en frutos (200 frutos al azar en 50 árboles, 4 frutos/árbol).	Si se observa más de un 2 % de fruta atacada en cosecha anterior, tratar al máximo de formas sensibles de 1.ª generación. Si en cosecha pendiente en 2.ª generación se observa presencia de plaga en más del 2 % de los frutos, tratar en 2.ª generación, con aceite al máximo de formas sensibles.	<i>Aphytis lepidosaphes</i> <i>Chilocorus bipustulatus</i> <i>Encarsia elongata</i>	Poda de aireación antes del tratamiento de 1.ª generación.	1.ª generación: finales de mayo a mediados de junio. 2.ª generación: finales de agosto a mediados de septiembre.	Acete parafinico (72 %, 79 %, 83 %) Clorpirifos (2), (4) Metil clorpirifos (4) Piriproxifen (3), (12), (13)

Piño gris (*Parlatoria pergandei*)

<i>Núm. de unidades a muestrear</i>	<i>Umbrales y/o criterios mínimos de intervención</i>	<i>Agentes biológicos</i>	<i>Recomendaciones</i>	<i>Época crítica</i>	<i>Materias activas</i>
Observación en el momento de la recolección de 200 frutos, al azar, controlando el % de frutos afectados. En las épocas críticas se efectuarán muestreos periódicos para determinar el máximo de formas sensibles. Inmediatamente antes del máximo de formas sensibles de 2.ª generación observación del % de infestación en frutos (200 frutos al azar en 50 árboles, 4 frutos/árbol).	Si se observa más de un 2 % de fruta atacada en cosecha anterior tratar al máximo de formas sensibles de 1.ª generación. Si en cosecha pendiente en 2.ª generación se observa presencia de plaga en más del 2 % de los frutos tratar en 2.ª generación, con aceite al máximo de formas sensibles.	<i>Aphytis hispanicus</i> <i>Chilocorus bipustulatus</i> <i>Encarsia inquirenda</i> <i>Lindorus lophanthae</i>	Poda de aireación.	1.ª generación: finales de mayo a mediados de junio. 2.ª generación: finales de agosto a mediados de septiembre.	Acete parafinico (72 %, 79 %, 83 %) Clorpirifos (2), (4) Metil clorpirifos (4) Piriproxifen (3), (12), (13) Spirotetramat (17)

Caparretas (*Saissetia oleae*, *Ceroplastes sinensis*, *Ceroplastes floridensis*,...)

<i>Núm. de unidades a muestrear</i>	<i>Umbrales y/o criterios mínimos de intervención</i>	<i>Agentes biológicos</i>	<i>Recomendaciones</i>	<i>Época crítica</i>	<i>Materias activas</i>
Observar 4 brotes con sus hojas, determinando el momento en el que se detectan el máximo de formas sensibles (L1 hasta L3) En julio muestrear 6 ramas desde la punta hasta la madera vieja. Núm. de árboles: 75 ó 100 árboles.	Se tratará con preferencia en la 1.ª generación, hasta el estado L3, cuando se sobrepasen 3 larvas/rama. En 2.ª generación cuando se alcance el 100 % de huevos avivados, con el mismo umbral anterior.	<i>Chilocorus bipustulatus</i> <i>Coccophagus scutellaris</i> <i>Coccophagus lycimnia</i> <i>Metaphycus sp.</i> <i>Scutellista cyanea</i>	Poda de aireación. Contar hembras adultas vivas (color negro brillante) que tengan el interior blanco (100 % de coriones vacíos).	1.ª generación: febrero-marzo. 2.ª generación: julio-agosto.	Acete parafinico (72 %, 79 %, 83 %) Metil clorpirifos (4) Piriproxifen (3), (12), (13)

Cotonet (*Planococcus citri*)

<i>Núm. de unidades a muestrear</i>	<i>Umbrales y/o criterios mínimos de intervención</i>	<i>Agentes biológicos</i>	<i>Recomendaciones</i>	<i>Época crítica</i>	<i>Materias activas</i>
Observación de su presencia sobre frutos. Si se detecta con cierta abundancia, realizar conteos de 200 frutos en 50 árboles (4 frutos/árbol).	Utilizar el control biológico por suelta de fauna útil en mayo-junio. Si no es suficiente recurrir al control químico cuando, a partir del enero, se sobrepase el 10 % de frutos atacados.	<i>Cryptolaemus montrouzieri</i> <i>Leptomastix sp.</i> <i>Leptomastidea abnormis</i> <i>Scymnus sp.</i> <i>Anagyrus pseudococci</i>	Controlar los niveles de hormigas.	Mayo-octubre.	Acete parafinico (72 %, 79 %, 83 %) Clorpirifos (2), (4) Metil clorpirifos (4), (14) Spirotetramat (17)

Cochinilla acanalada (*Icerya purchasi*)

<i>Núm. de unidades a muestrear</i>	<i>Umbrales y/o criterios mínimos de intervención</i>	<i>Agentes biológicos</i>	<i>Recomendaciones</i>	<i>Época crítica</i>	<i>Materias activas</i>
No se aconseja aplicación química.		<i>Rodolia cardinalis</i>	Favorecer la presencia de <i>Rodolia cardinalis</i> .		

Pulgonces (*Aphis spiraeicola*, *Aphis persicae*, *Toxoptera aurantii*)

<i>Núm. de unidades a muestrear</i>	<i>Umbrales y/o criterios mínimos de intervención</i>	<i>Agentes biológicos</i>	<i>Recomendaciones</i>	<i>Época crítica</i>	<i>Materias activas</i>
Observar 100 brotes tiernos en 50 árboles (2 brotes/árbol) anotando los brotes atacados. Método: % de brotes afectados.	Normalmente solo se requiere intervenir en las variedades de clementinas e híbridos, plantones e injertadas cuando se sobrepase el umbral del 25 % de brotes afectados.	<i>Afididos</i> <i>Aphidoletes sp.</i> <i>Chrysopa septempunctata</i> <i>Coccinélidos</i> <i>Crysopterla carnea</i> <i>Entomophthora sp.</i> <i>Lysiphlebus testaceipes</i> <i>Sirfidos</i>	Tratar solo los focos.	Desde mitad de abril hasta mediados de junio (brotación de primavera). A veces en brotación de otoño (sept-oct.).	Acetamiprid Clorpirifos (2) y (4) (<i>Toxoptera aurantii</i>) Dimetoato (16) Metil-clorpirifos (4), (14) Pimetrozina Pirimicarb (<i>Aphis spiraeicola</i>) Spirotetramat (17) Tiametoxam

Mosca blanca algodonosa (*Aleurothrixus floccosus*)

<i>Núm. de unidades a muestrear</i>	<i>Umbrales y/o criterios mínimos de intervención</i>	<i>Agentes biológicos</i>	<i>Recomendaciones</i>	<i>Época crítica</i>	<i>Materias activas</i>
Observar en brotes el nivel de población y la presencia de parasitismo. De cada árbol se observan 4 brotes nuevos.	Intervenir químicamente cuando se sobrepase el 20 % de brotes atacados y la tasa de parasitismo sea baja (<60 %).	<i>Cales noacki</i> <i>Aminius spiniferus</i> <i>Chrysopa sp.</i>	Introducción de brotes procedentes de huertos con elevada tasa de parasitismo. Tratar solo los focos.	Brotaciones de verano y otoño.	Acete parafinico (72, 83 y 85 %) Acetamiprid Spirotetramat (17)

Minador de las hojas de los cítricos (*Phyllocnistis citrella*)

<i>Núm. de unidades a muestrear</i>	<i>Umbrales y/o criterios mínimos de intervención</i>	<i>Agentes biológicos</i>	<i>Recomendaciones</i>	<i>Época crítica</i>	<i>Materias activas</i>
Observación de brotes receptivos atacados (100 brotes en 50 árboles, 2 brotes/árbol)	No realizar aplicaciones químicas en árboles en plena producción. En plantones e injertos, aplicación a partir de la 2.ª brotación, cuando se observe su presencia. Aplicación en brotes entre 3-5 cm.	<i>Ageniaspis citricola</i> <i>Cirrospilus</i> sp. <i>Citrostichus phyllocnistoides</i> <i>Phigalio</i> sp. <i>Quadrastichus</i> sp <i>Semilachter petiolatus</i>		Brotaciones de verano y otoño.	Abamectina (3), (4), (5), (6) Acetamiprid (6) Azadiractina (6), (7) Clorantropilol (19) Diflubenzuron (6) Hexitiazox (6) Imidacloprid(6),(7),(8) Tiametoxam (6)

Tisanópteros (Trips)

<i>Núm. de unidades a muestrear</i>	<i>Umbrales y/o criterios mínimos de intervención</i>	<i>Agentes biológicos</i>	<i>Recomendaciones</i>	<i>Época crítica</i>	<i>Materias activas</i>
Observar la presencia de adultos en flores. A partir del cuajado de frutos, observar semanalmente los frutos recién cuajados, mirar debajo y alrededor del cáliz y anotar frutos con presencia de larvas	Tratar cuando haya frutos cuajados con presencia de larvas		Controlar especialmente en huertos de naranjas, pomelos, limones e híbridos	Realizar el control hasta final del mes de junio	Metil clopirifos (4), (14)

Polilla de limonero (*Prays citri*)

<i>Núm. de unidades a muestrear</i>	<i>Umbrales y/o criterios mínimos de intervención</i>	<i>Agentes biológicos</i>	<i>Recomendaciones</i>	<i>Época crítica</i>	<i>Materias activas</i>
Seguimiento de vuelos con feromonas sexuales y observación de la fenología y grado de ataque en flores y frutos. Se observarán al menos dos elementos florales o frutos por orientación con un mínimo de 200 elementos en total.	Primer tratamiento: >50 % de flor abierta en floración importante. >10 % de capullos y elementos florales con puesta y/o >5 % de elementos florales o frutos con larvas vivas. Repetir el tratamiento a los 7 días si se trata con <i>Bacillus thuringiensis</i> . Tratamientos posteriores: elementos florales con larva viva con un 5 %.				Bacillus thuringiensis var. Kurstaki Clorpirifos (2), (4) Metil clopirifos (4), (14)

Mosca de la fruta (*Ceratitis capitata*)

<i>Núm. de unidades a muestrear</i>	<i>Umbrales y/o criterios mínimos de intervención</i>	<i>Agentes biológicos</i>	<i>Recomendaciones</i>	<i>Época crítica</i>	<i>Materias activas</i>
Medir el nivel de población mediante trampas alimenticias y sexuales. Observación de los primeros frutos picados. De cada árbol se observarán 8 frutos de tamaño definitivo.	Capturas en trampas alimenticias de más de 0,5 moscas/mosquero/día, antes del envero, y/o presencia de fruta picada. Vigilar especialmente las variedades extratempranas y las tardías al final de campaña.		Eliminación de fruta picada en el suelo. Control de frutales huéspedes en las inmediaciones. Capturas masivas con trampas autoesterilizantes, alimenticias, de feromonas y cromotrópicas de color amarillo. Suelta de machos estériles.	Desde inmediatamente antes del envero (septiembre-diciembre, o abril-mayo).	Spinosad (R) (11) Trampas de captura masiva (R) Trampas esterilizantes (R) Etofenprox (15) Lambda cihalotrin (15) Metil-clorpirifos (4), (14)

Hormigas

<i>Nim. de unidades a muestrear</i>	<i>Umbrales y/o criterios mínimos de intervención</i>	<i>Agentes biológicos</i>	<i>Recomendaciones</i>	<i>Época crítica</i>	<i>Materias activas</i>
Presencia de hormigas en el tronco del árbol y hormigueros alrededor.	Actuar contra ellas, solo en el caso de que existan plagas cuyo control biológico pueda verse comprometido.		Barteras de protección en tronco. Control de plagas que segregan melaza.		

Caracoles y babosas

<i>Nim. de unidades a muestrear</i>	<i>Umbrales y/o criterios mínimos de intervención</i>	<i>Agentes biológicos</i>	<i>Recomendaciones</i>	<i>Época crítica</i>	<i>Materias activas</i>
Observar su presencia.	Presencia en condiciones meteorológicas favorables y con niveles elevados de plaga.		Emplear los productos en forma de cebos.		Fosfato férrico (9) Metaldehído (9)

Hongos

Aguado (*Phytophthora sp.*)

<i>Nim. de unidades a muestrear</i>	<i>Umbrales y/o criterios mínimos de intervención</i>	<i>Agentes biológicos</i>	<i>Recomendaciones</i>	<i>Época crítica</i>	<i>Materias activas</i>
Observación de precipitaciones, temperatura y de su ataque en frutos en las partes bajas del árbol. De cada árbol se observan 4 frutos en la parte baja.	En otoños lluviosos aplicaciones a la mitad inferior del árbol dentro de las 48 horas después de la lluvia o cuando se prevean lluvias.		Levantar ramas por encañado y mantener si es posible la cubierta vegetal.	Otoño.	Compuestos de cobre inorgánico Fosetil-Al Metalaxil (10) Metalaxil-M Mancozeb (4)

Podredumbre del cuello o Gomosis (*Phytophthora sp.*)

<i>Nim. de unidades a muestrear</i>	<i>Umbrales y/o criterios mínimos de intervención</i>	<i>Agentes biológicos</i>	<i>Recomendaciones</i>	<i>Época crítica</i>	<i>Materias activas</i>
Observación de lesiones en tronco y síntomas en hojas.	Con presencia de síntomas, aplicaciones en las épocas de brotación de primavera y otoño			Primavera y otoño.	Compuestos de cobre inorgánico Fosetil-Al Metalaxil (10) Metalaxil-M

Alternaria (*Alternaria alternata*)

<i>Nim. de unidades a muestrear</i>	<i>Umbrales y/o criterios mínimos de intervención</i>	<i>Agentes biológicos</i>	<i>Recomendaciones</i>	<i>Época crítica</i>	<i>Materias activas</i>
Observación de lesiones en hojas y frutos, con t° > 15°C y humectación. Óptimo 25°C y 8 horas de humectación.			Eliminar focos, poda de aireación y control de la brotación.	Primavera y otoño.	Compuestos de cobre inorgánico Mancozeb (4)

- (1) Máximo una aplicación al año.
- (2) Máximo 1 aplicación foliar al año por parcela en limoneros y naranjos, y 2 en mandarinos.
- (3) Dejar zonas refugio de un 5 % de superficie sin tratar en explotaciones de más de 5 hectáreas.
- (4) No utilizar a menos de 20 metros de corrientes de agua.
- (5) No utilizar en espacios naturales protegidos, ni en sus zonas de influencia oficialmente declaradas.
- (6) Sólo en plantones e injertadas.
- (7) Pintado al tronco.
- (8) Riego por goteo.
- (9) Aplicado al suelo.
- (10) Sólo en naranjo y pomelo
- (11) Pulverización cebo.
- (12) Sólo mayo-junio, excepto variedades tardías pendientes de recolección.
- (13) No tratar si hay cochinilla acanalada o cotonet.
- (14) Sólo en limonero, naranjo y mandarinos.
- (15) Sólo en aplicaciones localizadas en pulverización cebo para *Ceratitis capitata*
- (16) Sólo las formulaciones autorizadas, hasta floración y sin cosecha pendiente.
- (17) Máximo dos aplicaciones al año separadas al menos 21 días
- (18) Sólo mediante difusores para confusión sexual
- (19) Sólo en plantones y máximo 2 aplicaciones año

Notas:

– Las *Materias activas* indicadas en este anejo XVIII contra cada plaga, podrán excepcionalmente ser utilizadas contra otras plagas, siempre que estén registradas contra las mismas y se respeten las restricciones establecidas en el reglamento de producción integrada.

– En situaciones muy excepcionales podrán autorizarse otras *Materias activas* no contempladas en esta norma técnica siempre que, estando su uso registrado en el cultivo, sea autorizado por escrito su utilización para la producción integrada en cítricos por la Dirección General de Investigación y Tecnología Agroalimentaria, con las condiciones y limitaciones que señale dicha autorización.

– El hecho de que un organismo aparezca citado en el anejo XVIII no obliga al operador a realizar su seguimiento. No obstante, el no seguimiento de alguno de estos organismos, al no constituir plaga en dicha zona de cultivo, deberá estar debidamente justificado.

– No obstante la previsión de *Materias activas* admitidas en los anejos XVIII y XIX en el cultivo de cítricos, y dados las frecuentes renovaciones o cambios en las condiciones de uso, el responsable de la explotación deberá verificar antes de su uso la vigencia de la autorización del formulado comercial y del uso y cultivo para el que lo vaya a emplear, mediante la correspondiente consulta al Registro Oficial de Productos Fitosanitarios del Ministerio de Agricultura, Pesca y Alimentación, dirección web: <http://www.magrama.gob.es/es/agricultura/temas/sanidad-vegetal/productos-fitosanitarios/fitos.asp>.